

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSNÄMND (PON)

Årsberättelser 2016

Innehåll	Sida
PO:s verksamhet	3
PON:s verksamhet	12
Av PON klandrade tidningar	18
Etiska regler för press radio och TV	24
Kontaktuppgifter PO och PON	28

PO:s årsberättelse för 2016

Få fällningar när PON fyllde 100

Under 2016 beslutade Pressens Opinionsnämnd om 28 fällningar. Det är den lägsta siffran i modern tid. Även annan statistik över PO:s och PON:s arbete visar på ett ovanligt år. I ett historiskt perspektiv var 2016 ett jubileumsår. PON, världens äldsta pressnämnd fyllde 100 år.

Pressens Opinionsnämnd bildades 1916 av Publicistklubben, Svenska Tidningsutgivareföreningen (idag TU – Medier i Sverige) och Svenska Journalistförbundet. I dag ingår även Sveriges Tidskrifter i det pressetiska systemets huvudmannakrets, Pressens samarbetsnämnd.

Från början hade PON inte bara hand om klagomål från enskilda personer som ansåg sig illa behandlade av en tidning. Nämnden skulle till exempel även slita ekonomiska tvister mellan tidningar och oenigheter mellan ledning och anställda inom redaktioner.

De första åren var det en tynande verksamhet. Det första ärendet gällde en tvist om lönerna på Ystadstidningen Aurora. Den första fällningen för vad som publicerats kom 1924. En fil dr Kjellström fick rätt i att Dagens Nyheter och Svenska Dagbladet borde ha tagit kontakt med honom innan tidningarna publicerade artiklar om en planerad sammankomst.

En begränsande faktor kan ha varit att det kostade 20 kronor för en privatperson att göra en anmälan, vilket då motsvarade lön för cirka tio dagsverken inom jordbruket. (*) Även om antalet anmälningar successivt ökade, särskilt under 1960-talet, var det först i början av 1970-talet som verksamheten verkligen fick fart. Det berodde på att systemet gjordes om 1969, bland annat fick PON ledamöter som representerade allmänheten (utöver branschrepresentanterna) och PO-ämbetet inrättades för att säkerställa ett effektivare utredningsarbete.

Sedan 1980 har antalet anmälningar till PO i allmänhet pendlat mellan 300 och 400 per år. Under andra halvan av 00-talet sjönk antalet något, med 288 som lägst 2011. Sedan dess har utvecklingen vänt och nivån ligger i dag på det dubbla, mellan 500 och 600 anmälningar om året. För 2016 blev noteringen 526 anmälningar.

Successiv minskning av fällningarna

Den snabba ökningen av anmälningar har emellertid inte lett till fler fällningar. Tvärtom har de successivt minskat på senare år. Under åren 2001 till och med 2016 beslutade PON sammantaget om 683 fällningar. Det ger ett genomsnitt på 43 fällningar om året under dessa 16 år. Toppåret var 2002 med 57 fällningar.

För de fem senaste åren ser statistiken ut så här:

År	Antal fällningar
2012	37
2013	36
2014	38
2015	36
2016	28

28 fällningar är den lägsta noteringen under perioden och ligger en tredjedel lägre än genomsnittet sedan 2001. Trenden mot färre fällningar är tydlig, men det är svårt att dra några bestämda slutsatser eller slå fast förklaringar utifrån ett så relativt begränsat antal.

Av ovanstående framgår att utvecklingen inte förklaras av färre anmälningar. En annan möjlighet vore att PO allt för lättvindigt avskriver ärenden som egentligen borde föranleda klander. Inte heller den förklaringen får stöd av statistiken.

Alla anmälningar behandlas av PO, som antingen kan avskriva eller hänskjuta dem till PON med en rekommendation om att tidningen ska klandras. Den som får sitt ärende avskrivet kan emellertid överklaga det beslutet till PON, något som varje anmälare informeras om.

Varje år får PON minst lika många överklaganden som de ärenden som hänskjuts från PO. I de flesta fall väljer nämnden att fria tidningen. Av tabellen nedan framgår också att en del ärenden avvisas utan prövning. Det kan till exempel bero på att tidsgränsen för överklagan (en månad) passerats. Så här ser det ut de senaste fem åren:

År	Antal över- klaganden	Friade	Avvisade	Fällda
2012	55	38	13	4
2013	44	34	8	2
2014	34	26	4	4
2015	103	84	19	0
2016	37	26	11	0

Om PO avskrivit ärenden som borde lett till klander är det rimligt att anta att ett antal av dessa ärenden överklagats till PON – och lett till att avskrivningsbesluten istället blivit fällningar. Någon sådan tendens finns inte. De senaste två åren har inte ett enda överklagande lett till fällning i nämnden. Även det en unikt låg notering. Snarare får förklaringen sökas i att svenska journalister och utgivare har en hög medvetenhet om pressetik och väljer att kombinera publicering av relevanta nyheter med hänsyn till personer som kan skadas på ett oförsvarligt sätt av exponering i tidningen.

I det ljuset är det låga antalet fällningar en glädjande nyhet.

Många anmälningar betyder inte många fällningar

De allra flesta tidningar och tidskrifter anmäls sällan, det gäller särskilt tidskrifterna. Bland dem som anmäls är det vanligast att man bara anmäls en eller två gånger per år. Men framför allt kvällstidningarna och storstadstidningarna anmäls i betydligt större utsträckning. I tabellen nedan rankas de tio mest anmälda tidningarna 2016. Vad som också framgår är att många anmälningar inte behöver betyda många fällningar.

Ranking	Tidning	Anmälningar 2016	Fällningar 2016
1.	Expressen/GT/KvP	95	2
2.	Aftonbladet	52	0
3.	Vestmanlands Läns Tidning	16	0
4.	Dagens Nyheter	14	0
5.	Svenska Dagbladet	11	1
5.	Sydsvenskan	11	0
7.	Hallandsposten	9	0
7.	Helsingborgs Dagblad	9	0
7.	Upsala Nya Tidning	9	0
10.	Göteborgs-Posten	8	0

Expressens höga siffra när det gäller anmälningar beror av allt att döma på att tidningen valt att införa en knapp vid varje nyhetsartikel på expressen.se som leder till PO:s elektroniska anmälningsblankett. En åtgärd som visar att utgivaren är positiv till etisk granskning av det egna materialet. Det vore en välkommen utveckling om andra tidningar valde att finna liknande tekniska lösningar.

Anmärkningsvärt är att två tidningar med betydligt lägre upplagor än storstadstidningarna finns med bland de mest anmälda. VLT har ökat från fem anmälningar 2015 till 16 under fjolåret. Hallandsposten har ökat från en anmälan till nio. Inte i något fall har dessa anmälningar än så länge lett till fällning (alla ärenden från 2016 är inte behandlade ännu).

Hänt Extra toppar klanderligan

I många år har det ständigt varit en av kvällstidningarna som blivit årets mest fällda. Expressen och Aftonbladet har turats om att ligga på förstaplatsen. Så inte 2016. Så här ser övre delen av klanderligan ut, de tidningar som fått mer än en fällning under året:

Tidning	Antal fällningar
Hänt Extra	3
Expressen	2
Dagen	2

Hänt Extra fälldes efter två anmälningar av Laila Bagge och en av Bianca Ingrosso. Listan på övriga tidningar som har klandrats, de som bara fällts en gång, återfinns längre fram i denna årsberättelse.

En grov överträdelse

Pressens Opinionsnämnd kan formulera en fällning på tre olika sätt. Om tidningen ”åsidosatt” god publicistisk sed rör det sig om ett mindre fel. I normalfallet har tidningen ”brutit” mot god sed. I sällsynta fall anser nämnden att tidningen ”grovt brutit”.

Under 2016 var det endast Piteå-Tidningen som fälldes för att ha grovt brutit mot god publicistisk sed. Det gällde en intervju med en kvinna som på ett detaljerat och integritetskänsligt sätt berättade om sin sambos otrohet.

Alla fällningar publicerades

Vid en fällning publiceras beslutet i sin helhet på PO/PON:s hemsida, po.se. En förkortad version av beslutet skickas till tidningen för publicering. Tidningar som är medlemmar av TU och Sveriges Tidskrifter har förbundet sig att publicera PON:s uttalande om de fälls. Men även tidningar utanför dessa organisationer väljer i allmänhet att publicera fällningen.

Under 2016 publicerades samtliga fällningar av de berörda tidningarna.

PO:s balans sjunker

Tabellen nedan visar antalet inkomna anmälningar under fem år, hur många som avgjorts per år av PO:s kansli och balansen vid årets slut.

År	Inkomna ärenden	Avgjorda ärenden	Procent avgjorda ärenden	Balans vid årets slut
2012	307	334	109	30
2013	362	339	94	53
2014	597	577	96	72
2015	530	518	98	84
2016	526	546	104	64

Kolumnen ”Procent avgjorda ärenden” visar antalet ärenden som avgjorts under året i relation till antalet inkomna anmälningar. Den visar att för första gången sedan 2012 har kansliet under 2016 avgjort fler ärenden (procentsiffran över 100) än vad som kommit in. Det innebär att balansen, ärenden under behandling, sjunkit från 84 till 64 på ett år. Vilket i sin tur innebär att handläggningstiden också minskat.

Internationell konferens om pressetik och pressfrihet i Stockholm

PO/PON är medlem av det europeiska nätverket för pressnämnder, AIPCE (Alliance of Independent Press Councils of Europe). Varje år arrangerar AIPCE en konferens för att diskutera pressetiska frågor och pressfrihet. Till den bjuds inte bara de europeiska pressnämnderna, utan även utomeuropeiska kollegor.

Med anledning av att PON firade sitt 100-årsjubileum var konferensen 2016 förlagd till Stockholm och arrangerades av PO/PON. Ett 100-tal delegater från 35 länder deltog. Huvudteman var hoten mot pressfriheten i Europa och hatet mot enskilda journalister.

Under konferensen presenterades bland annat innehållet i en första alleuropeisk enkätundersökning om hoten mot enskilda journalister. Undersökningen är utförd av Europarådet och kommer bli offentlig under första halvan av 2017.

Utåtriktad verksamhet

Under 2016 höll jag 33 föreläsningar, i huvudsak på tidningar, journalistutbildningar och gymnasieskolor, gav 43 intervjuer till olika medier, skrev 11 krönikor/debattartiklar och deltog i 13 debatter. Jag har under året även bjudits in att tala om det svenska pressetiska systemet för journalister i Yangon, Madrid, Alger och Istanbul.

Den utåtriktade verksamheten upptog cirka 80 arbetsdagar, eller ungefär en tredjedel av min arbetstid.

Stockholm den 23 januari 2017

Ola Sigvardsson
Allmänhetens Pressombudsman, PO

(*) De historiska exemplen är hämtade ur en essä med titeln ”Den första opinionsnämnden”, skriven av Britt Börjesson och Lennart Weibull vid Institutionen för journalistik och masskommunikation vid Göteborgs universitet. Texten publicerades 1991, i samband med PON:s 75-årsjubileum.

Verksamheten i sammandrag

Ola Sigvardsson är Allmänhetens Pressombudsman. Kersti Söderberg är Allmänhetens biträdande Pressombudsman.

Erika Alinge är PO:s kanslist. Nämndsekreterare hos Pressens Opinionsnämnd, PON, är Synnöve Magnusson.

Alexandra Lundvik och Christian Nilsson har under året vikarierat som biträdande pressombudsman. Carina Vigede har varit engagerad som projektledare för AIPCE:s (Alliance of Independent Press Councils of Europe) konferens i Stockholm i oktober 2016.

Antalet anmälningar till PO uppgick 2015 till 526 stycken. PO fattade beslut i 546 ärenden varav 27 hänsköts till Pressens Opinionsnämnd med förslag om klander. Alla ärenden som överlämnats till PON är ännu inte avgjorda av nämnden eftersom det sker en viss förskjutning av ärenden/beslut mellan olika kalenderår.

PO har under året bedrivit utåtriktad verksamhet med ett 40-tal intervjuer för olika medier, 33 föreläsningar, 13 debatter och ett tiotal debattartiklar och krönikor. PO har under året även bjudits in att tala om det svenska pressetiska systemet för journalister i Yangon, Madrid, Alger och Istanbul.

Tabell 1

HANDLÄGGNING AV DIARIEFÖRDA PO-ÄRENDEN 2016

Balans från 2015	84
Under året inkomna ärenden	526
Avgjorda ärenden	546
varav:	
avskrivna	519
hänskjutna till PON	27
Balans den 31 december 2016	64

Tabell 2**VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS**

År	Nya ärenden	Avgjorda ärenden	Balans per den 31 dec
1980	385	476	38
1981	361	381	18
1982	345	328	35
1983	381	383	33
1984	345	335	43
1985	360	365	38
1986	339	344	33
1987	325	318	40
1988	368	379	29
1989	353	363	19
1990	331	305	45
1991	298	298	45
1992	270	276	39
1993	323	330	32
1994	426	420	38
1995	421	408	51
1996	443	436	58
1997	423	423	58
1998	438	458	38
1999	372	353	57
2000	396	414	41
2001	391	405	29
2002	383	370	42
2003	334	341	35
2004	389	377	47
2005	333	341	39
2006	405	347	97
2007	313	317	93
2008	333	338	88
2009	331	283	136
2010	336	397	75
2011	288	306	57
2012	307	334	30
2013	362	339	53
2014	597	577	72

Tabell 2 fortsättning

VISSA UPPGIFTER OM PO:s ÄRENDEBALANS

År	Nya ärenden	Avgjorda ärenden	Balans per den 31 dec
2015	530	518	84
2016	526	546	64

PON:s ÅRSBERÄTTELSE FÖR 2016

Pressens Opinionsnämnd får härmed enligt 14 § i stadgarna för nämnden avge rapport om sin verksamhet under år 2016.

Opinionsnämnden har under året haft följande sammansättning:

t.o.m. 30 juni 2016

Ordförande:

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

Vice ordförande:

justitierådet Karin Almgren

Andre vice ordförande:

justitierådet Agneta Bäcklund

Tredje vice ordförande:

justitierådet Anders Eka

fr.o.m. 1 juli 2016

Ordförande:

hovrättspresidenten Fredrik Wersäll

Vice ordförande:

justitierådet Agneta Bäcklund

Andre vice ordförande:

justitierådet Anders Eka

Tredje vice ordförande:

justitierådet Stefan L Johansson

Ledamöter och suppleanter:

av *Publicistklubben* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2016

redaktörerna Martin Ahlquist och Clas Barkman, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Christina Jutterström och Karin Sjöberg, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2016

redaktörerna Martin Ahlquist och Clas Barkman, ordinarie ledamöter, med redaktörerna Christina Jutterström och Karin Sjöberg, som suppleanter;

av *Svenska Journalistförbundet* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2016

redaktörerna Ann Norrby och Rino Rotevatn, ordinarie ledamöter, med Hedvig Juhasz Toth och Ola Gäverth, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2016

redaktörerna Ann Norrby och Rino Rotevatn, ordinarie ledamöter, med Hedvig Juhasz Toth och Ola Gäverth, som suppleanter;

av *Svenska Tidningsutgivareföreningen* utsedda:

t.o.m. 30 juni 2016

chefredaktörerna Sofia Olsson Olsén och Kerstin Årmann, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Anders Nilsson och Magnus Alselind, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2016

chefredaktörerna Sofia Olsson Olsén, Kerstin Årmann (t.o.m. 30 september 2016) och Magnus Alselind (ord. fr.o.m. 1 oktober 2016), ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Peter Franke och Anders Nilsson (fr.om. 1 oktober 2016), som suppleanter;

av Sveriges Tidskrifter utsedda:

t.o.m. 30 juni 2016

chefredaktörerna Lena Hörngren och Hans Larsson, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Ann Marie Bergström och Per Melander, som suppleanter;

fr.o.m. 1 juli 2016

chefredaktörerna Lena Hörngren och Hans Larsson, ordinarie ledamöter, med chefredaktörerna Ann Marie Bergström och Per Melander, som suppleanter;

av riksdagens chefsjustitieombudsman och ordföranden i styrelsen för Sveriges advokatsamfund gemensamt utsedda:

t.o.m. 30 juni 2016

generalsekreteraren Elisabeth Dahlin, ordföranden Sture Nordh, verkställande direktören Kerstin Hessius, advokaten Leif Ljungholm, tidigare verkställande direktören Anitra Steen, och ordföranden Göran Gräslund ordinarie ledamöter samt chefen Lars Hedström, advokaten Christer Danielsson, regissören Suzanne Osten, egenföretagaren Christina de Geer, professorn Tomas Brytting och professorn Boel Westin som suppleanter.

fr.o.m. 1 juli 2016

generalsekreteraren Elisabeth Dahlin, ordföranden Sture Nordh, verkställande direktören Kerstin Hessius, advokaten Leif Ljungholm, tidigare verkställande direktören Anitra Steen, och ordföranden Göran Gräslund ordinarie ledamöter samt chefen Lars Hedström, advokaten Christer Danielsson, regissören Suzanne Osten, egenföretagaren Christina de Geer, professorn Tomas Brytting och professorn Boel Westin som suppleanter.

Som nämndsekreterare har Synnöve Magnusson tjänstgjort.

Opinionsnämndens avdelningar har under året hållit 11 sammanträden och har vid två tillfällen sammanträtt i plenum. Suppleanterna har deltagit i nämndens överläggningar även när de inte har tjänstgjort i ordinarie ledamöters ställe.

ANTAL ÄRENDEN:

1. Den 1 januari 2016	25
2. Under året inkomna ärenden	121
3. Under året avgjorda ärenden	74*
4. Den 31 december 2016 kvarstående ärenden	72

Av nämnden under året avgjorda ärenden fördelar sig på följande sätt:

37 ärenden har avgjorts efter anmälningar, som ingivits till Allmänhetens Pressombudsman, PO, och av denne hänskjutits till nämnden. Av dessa har 28 föranlett klandrande uttalanden, medan tidningarna friats i 9 ärenden.

37 ärenden har förts vidare till nämnden av anmälarna efter avskrivningsbeslut av PO. I 26 av dessa ärenden har tidningarna friats. I inget ärende har tidningarna fällts. 10 ärenden har avvisats av nämnden. Ett ärende har återtagits av anmälaren.

Av sammanlagt 74* ärenden som förelagts nämnden för prövning har 28 ärenden föranlett klandrande uttalanden medan 35 ärenden friats och 10 avvisats. Ett ärende har återtagits. De 28 ärenden som klandrats av nämnden fördelar sig på följande sätt; i ett fall har tidningarna åsidosatt god publicistisk sed, i 26 fall brutit mot god publicistisk sed och i ett fall grovt brutit mot god publicistisk sed.

Under året har skiljaktiga meningar angivits i två ärenden.

* 74 egentliga ärenden är avgjorda 2016 men det finns 75 expeditionsnummer då ett nummer för mycket är registrerat.

PON:s ordföranden har under året haft två möten med PO, där gemensamma frågor diskuterats, bl.a. ärendeutvecklingen hos såväl PO som PON. Jag har också träffat PO under hand under året vid flera tillfällen för diskussion av gemensamma frågor. PO har bjudits in till PON:s plenummöte i december 2016 för en diskussion om vissa centrala frågor i det pressetiska systemet. Besöket var mycket uppskattat och föranledde ett livligt meningsutbyte.

Av nämnden under året klandrade ärenden har föranlett expeditonsavgifter om sammanlagt 746 000 kronor.

Stockholm i januari 2016

Fredrik Wersäll

Synnöve Magnusson

TABELL ÖVER ÄRENDEN AVGJORDA AV PON 2016

Ärenden	fällda	friade	avvisade	summa
Av PO hänskjutna	28	9	0	37
Överklagade avskrivningsbeslut	0	26	11	37
Summa	28	35	11	74

TIDNINGAR KLANDRADE AV PON 2016

Bärgslagsbladet/Arboga Tidning	1	Norran	1
Borås Tidning	1	Norrbottens-Kuriren	1
Dagen	2	Norrländska Socialdemokraten	1
Expressen/Kvällsposten/GT	2	Nyheteridag.se	1
Falu Kuriren	1	Piteå-Tidningen	1
Hänt Extra	3	Smålandsposten	1
Hänt i Veckan	1	Svenska Dagbladet	1
Kristianstadsbladet	1	Tidningen Ångermanland	1
Länstidningen Södertälje	1	Universitetsläraren	1
M-magasin	1	Vallentuna Nya Tidning	1
Motala & Vadstena Tidning	1	Xtra Borås	1
Nerikes Allehanda	1	Östra Småland	1

KLANDRADE PUBLICERINGAR 2016

I anslutning till varje fall anges om ärendet har hänskjutits av PO eller av anmälaren (anm). Dessutom anges det om klandret avser att tidningen har åsidosatt (å), brutit (b) eller grovt brutit (gb) mot god publicistisk sed. Skiljaktiga beslut markeras med (sk).

Bärgslagsbladet/Arboga Tidning

Exp nr 1 I en insändare i Bärgslagsbladet/AT ifrågasatte en anonym skribent en annan insändarskribents intellekt. PO skriver: Jag håller med anmälaren om hennes tolkning av inlägget att det underförstått säger att hon är ”dum i huvudet”. Mot sådana formuleringar går det näst intill inte att försvara sig, varför ett genmäle i det här sammanhanget inte hade kunnat mildra publicitetsskadan. Till detta ska läggas att anmälarens tonläge i den inledande insändaren är återhållsamt. PO (b)

Borås Tidning

Exp nr 53 BT publicerade ett blogginlägg om Uppsala Baskets tränare Kelly Grant som uppgavs ha tillåtit en spelare att delta i en match trots att han tagit ett dopningsmisstänkt preparat. Grant skrev i anmälan att samröre med dopning i princip var det värsta en idrottsutövare/tränare kunde förknippas med - även om uppgiften var falsk. PO skrev i beslut att tidningen, trots sina källor, haft anledning att undersöka förhållandena närmare, innan artikeln publicerades. Den publicitetsskada som anmälaren åsamkats kan inte bedömas som försvarlig. PO (b)

Dagen

Exp nr 11 och 12 Dagen publicerade i april 2015 ett reportage med rubriken Sprickorna bakom domkyrkans fasad. Tidningen riktade på en rad punkter kritik mot domprost Mats Hermanssons sätt att leda arbetet i Visby domkyrkoförsamling. Bland annat påstods att han med erbjudande om högre lön försökt ”muta” en medarbetare att stanna kvar i organisationen. I reportaget kritiserades även kyrkorådets vice ordförande Inger Harlevi och integritetskänsliga uppgifter om hennes uppträdande vid ett möte publicerades. För detta och för att tidningen framfört flera allvarliga påståenden, som domprosten och vice ordföranden inte samtidigt fått kommentera, bör tidningen, enligt PO och PON, klandras. PO (b)

Expressen/Kvällsposten/GT

Exp nr 5 Expressen/GT publicerade en artikel om en Bandidosmedlem som av förvaltningsrätten beviljats vapenlicens. Artikel illustrerades av en bild som antogs visa den polis som överklagat förvaltningsrättens beslut till kammarrätten. Bilden visade emellertid en pensionerad polisman med liknande namn. I PO:s beslut står bland annat att polisyrket medför risker för den enskilde. Publiceringen innebär att anmälaren återigen, inför tidningens läsare, fick ikläda sig ett ansvar som han lämnat för tre år sedan. PO (b)

Exp nr 62 Expressen.se/kvallsposten rapporterade om ett landstings dåliga bakgrunds-kontroll av vikarier. En person med ett långt missbruk bakom sig hade fått anställning som sjuksköterska – utan sjuksköterskelegitimation. PO skriver: Det är av stor vikt att tidningar uppmärksammar förbiseenden inom sjukvården. Men tidningen publicerade så mycket information om anmälaren att denne utpekades för en större krets. PO (b)

Hänt Extra

Exp nr 14 På löpsedlar, förstasidor och i artiklar (nr. 18 och 28/2015) spekulerade Hänt Extra i Laila Bagges ”spännande singelliv med hemliga älskare”. Laila Bagge skriver i anmälan till PO att uppgifterna i artiklarna både var fel och ett intrång i hennes privatliv. I beslut skriver PO: Sammantaget finner jag att Hänt Extra på ett omotiverat sätt kränkt Laila Bagges privata sfär. Kränkningen har skett oavsett om de lämnade uppgifterna är sanna eller falska. PON instämmer i beslutet och fäller tidningen för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Exp nr 54 och 55 På Hänt Extras förstasida kunde man i slutet av november 2015 se en bild på Laila Bagge och Bianca Ingrosso med rubriken ”Rasande Bianca spottade på Laila Bagge”. I insidesartikeln påstods att de skulle ligga i konflikt med varandra. De anmälde Hänt Extra till PO som i beslut skrev: Händelsen har inget att göra med anmälarnas respektive offentliga roller. Publiceringen är därmed ett otillbörligt intrång i båda anmälarnas privatliv – oavsett vad som är sant eller falskt. Nämnden går på PO:s linje och klandrar tidningen för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Hänt i Veckan

Exp nr 15 I nr. 24, 28 och 29/2015 i Hänt i Veckan fanns inslag om Laila Bagge där det bland annat stod om ”hennes nya grymma hämnd” och att hon skulle ha agerat girigt. PO skriver att hämndlystnad och girighet är tillmälen som är svåra att försvara sig mot och som går över gränsen för det pressetiskt acceptabla, även för en offentlig person. PON går på PO:s linje och fäller Hänt i Veckans alla publiceringar för brott mot god publicistisk sed. PO (b)

Kristianstadsbladet

Exp nr 56 Kristianstadsbladet publicerade i slutet av 2015 en artikel med rubriken ”Dömd uppmanades att begå självmord”. Den dömdes ombud hade uppgett att en kriminalvårdsanställd skulle ha uttryckt att den dömde borde ta livet av sig i fängelset. Saken anmälades till PO av den kriminalvårdsanställda. PO skriver i beslut: ”Att ombudet är syster till den dömde är intressant, eftersom det kan misstänkas föreligga en intressekonflikt. Det har därmed ankommit på tidningen att vara aktsam vid publiceringen av de obekräftade uppgifterna. (...) Rubriken och ingressen ger intryck av att händelserna faktiskt har skett. I brödtexten framgår dock att alla påståenden kommer från ombudet.” PO (b)

Länstidningen Södertälje

Exp nr 70 Lt Södertälje skrev om en rättegång mot en bloggare som bedragit människor på pengar. I en kommentar förknippades mamman med åtalet och PO skriver: Anmälaren blir uthängd som lika klandervärd som sin dotter i kommentaren. Då anmälaren inte har något med de omskrivna åtalen att göra, eller i övrigt är involverad i det som tidningen skrivit om, är det uppenbart att angreppet på henne var oförsvarligt att publicera. PO (b)

M-magasin

Exp nr 49 M-magasin publicerade ett mejl på sin insändarsida, som var riktat till tidningens psykoterapeut och undertecknat med skribentens namn. Skribenten tog upp sin sambos alzheimerdiagnos och brevet var en kommentar till vad psykoterapeuten hade skrivit tidigare i tidningen. I mejlet angavs tydligt att anmälaren inte ville ha sitt namn publicerat. PO skriver att tidningen har brutit i sin kontroll, vilket har föranlett en publicitetsskada för anmälaren. Tidningen kan därmed inte undgå klander för brott mot god publicistisk sed. PO (b)

Motala & Vadstena Tidning

Exp nr 58 Motala & Vadstena Tidning klandras för att inte ha låtit en rektor kommentera påståendet att han velat kontrollera medarbetarna under en intervju med tidningen. Rektorn beskylldes även för att ljuga i sin yrkesroll. PO (b)

Nerikes Allehanda

Exp nr 34 NA beskrev situationen på en skola som genomgick ett tufft förändringsarbete med infekterade tvister som följd. I kommentarsfälten blev rektorn hårt angripen, både i sin yrkesroll och personligen. PO skriver att: Det är acceptabelt att en person kritiseras för hur han eller hon utövar sin yrkesroll, särskilt om det är en ledande befattning i offentlig förvaltning. (...) Vissa av kommentarerna är påståenden och insinuationer som är svåra att försvara sig emot. De publiceras dessutom i en kontext där det är svårt att gå i svaromål. Mot denna bakgrund anser jag att rektorn har tillfogats en oförsvarlig publicitetsskada. PO (b)

Norran

Exp nr 68 Insändarskribenten bad uttryckligen om att inte få sitt namn publicerat, men ett misstag gjorde att så ändå skedde. Norran klandras därför av PON för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Norrbottens-Kuriren

Exp nr 22 N-K klandras för att ha brutit mot god publicistisk sed. Tidningen borde inte ha beskrivit bakgrunden till en dom för sexuellt utnyttjande av barn så detaljerat. Brottsoffret blev utpekad genom artikeln. PO (b)

Norrländska Socialdemokraten

Exp nr 21 NSD klandras för artiklar om ett barn i yngre tonåren som hade utsatts för ett sexuellt övergrepp. Tidningen borde ha utelämnat uppgifter som pekade ut barnet och låtit bli att beskriva integritetskänsliga detaljer. PO (b)

Nyheteridag.se

Exp nr 59 Nyheteridag.se skrev om ett möte mellan Alexandra Pascalidou och en för henne okänd man. Till artikeln publicerades bilder från händelsen som rubricerades som ett "kärleksmingel". Enligt Pascalidou hade tidningen förvrängt mötet till något som det långtifrån var. Efteråt fann hon information om mannens högerextrema åsikter och att han varit på en nazistdemonstration samma dag. PON fäller tidningen för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Piteå-Tidningen

Exp nr 35 I en artikel i Piteå-Tidningen intervjuas en kvinna som fått reda på sin sambos otrohet. Sambon beskrivs på ett mycket närgånget sätt utan att han ges möjlighet att kommentera. PO skriver att artikeln i det närmaste framstår som en partsinlägga för den intervjuade kvinnan. Pressens Opinionsnämnd gör samma bedömning som PO och finner – mot bakgrund av att artikeln innehåller detaljerade uppgifter av mycket integritetskänslig karaktär – skäl att klandra tidningen för att ha grovt brutit mot god publicistisk sed. PO (gb)

Smålandsposten

Exp nr 69 Smålandsposten skrev om en konflikt mellan medarbetare och deras chef i en kommunal verksamhet. I beslut skriver PO: Anmälaren får, i egenskap av enhetschef, acceptera att tidningen rapporterar om personalen och vårdtagares missnöje – även om detta innebär att hon förorsakas en publicitetsskada. Publicitetsskadan har dock blivit oförsvarlig genom att anmälares namn har publicerats och att hon inte fått kommentera. PO (b)

Svenska Dagbladet

Exp nr 6 SvD klandras för att ha brutit mot god publicistisk sed i reportage i mars 2015 om bankmannen Mats Qviberg och HQ bank. Här fanns citat som var av så allvarlig karaktär om Qviberg att han borde ha fått bemöta dessa. PO (b)

Tidningen Ångermanland

Exp nr 29 Tidningen Ångermanland publicerade en bild på en kraschad personbil med bilnumret synligt. Det beskrevs hur en man hade kört in i sidan på en polisbil. Vid publiceringen kände tidningen till omständigheterna kring mannens hälsa. Enligt pressetikern bör bilder hanteras varsamt, i synnerhet när bilden kan kopplas till händelser som kan vara känsliga för den som omskrivits. PO (b)

Universitetsläraren

Exp nr 73 Universitetsläraren skrev om en prefekt vid Humanistiska fakulteten vid Göteborgs universitet som anklagats för att försöka tysta kritiker och efterforska uppgifter till pressen. Båda händelserna var möjliga grundlagsbrott. Opinionsnämnden anser att tidningen borde ha kontaktat prefekten inför publiceringen och gett henne tillfälle att bemöta uppgifterna i artikeln. Då det inte skedde har tidningen brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Vallentuna Nya Tidning

Exp nr 2 Den 29 mars 2015 publicerade Vallentuna Nya Tidning en artikel med rubriken ”Slut med påskägg i den kommunala förvaltningen” där en namngiven politiker citerades med ett påhittat citat. Tanken var att det skulle vara ett aprilskämt. Lustigheten hade dock inte förankrats hos vederbörande. Tidningen klandras för att ha brutit mot god publicistisk sed. PO (b)

Xtra Borås

Exp nr 33 Xtra Borås skrev om en grannfejld som spårat ur. PO skriver: En påstådd misshandel av en 90-årig kvinna är en anmärkningsvärd händelse. (...) I artikeln redovisas endast den ena partens berättelse. Tidningen lyfter inte fram att det är en partsinlaga, att den andra parten inte har gått att nå eller redovisar sina försök att nå denne. Huvudartikeln ställer sig således reservationslöst bakom kvinnans berättelse, med formuleringar som ”NN misshandlades av sin granne mitt framför väninnorna.”. PO (b)

Östra Småland

Exp nr 66 Östra Småland fälls för att ha publicerat en insändare där initiativtagaren till Tafsvakt utmålas som en person med koppling till rasism och vit makt-rörelsen. Tidningen hade tidigare rapporterat om Tafsvakt som startats av Siri Bernhardsson efter att hon hade hört talas om kvinnor som blivit utsatta för sexuella ofredanden i simhallar. PO (å)

ETISKA REGLER FÖR PRESS, RADIO OCH TV

Press, radio och tv skall ha största frihet inom ramen för tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen för att kunna tjäna som nyhetsförmedlare och som granskare av samhällslivet och för att kunna publicera det som är av vikt och betydelse för medborgarna. Det gäller dock att skydda enskilda mot oförskyllt lidande genom publicitet.

Etiken tar sig inte i första hand uttryck i en formell regeltillämpning utan i en ansvarig hållning inför den publicistiska uppgiften. De etiska reglerna för press, radio och tv skall vara ett stöd för den hållningen.

I. PUBLICITETSREGLER

Ge korrekta nyheter

1. Massmediernas roll i samhället och allmänhetens förtroende för dessa medier kräver korrekt och allsidig nyhetsförmedling.
2. Var kritisk mot nyhetskällorna. Kontrollera sakuppgifter så noggrant som omständigheterna medger, även om de tidigare har publicerats. Ge läsaren/mottagaren möjlighet att skilja mellan faktaredovisning och kommentarer.
3. Löpsedel, rubrik och ingress skall ha täckning i texten.
4. Slå vakt om den dokumentära bilden. Var noga med att bilder och grafiska illustrationer är korrekta och inte utnyttjas på ett missvisande sätt.

Var generös med bemötanden

5. Felaktig sakuppgift skall rättas, när det är påkallat. Den som gör anspråk på att bemöta ett påstående skall, om det är befogat, beredas tillfälle till genmäle. Rättelse och genmäle skall i lämplig form publiceras utan dröjsmål och på så sätt att de kan uppmärksammas av dem som har fått del av de ursprungliga uppgifterna. Observera att ett genmäle inte alltid kräver en redaktionell kommentar.
6. Publicera utan dröjsmål Pressens Opinionsnämnds klandrande uttalanden i fall som rör den egna tidningen.

Respektera den personliga integriteten

7. Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.
8. Iakttäta stor försiktighet vid publicering av självmord och självmordsförsök särskilt av hänsyn till anhöriga och vad ovan sagts om privatlivets helgd.

9. Visa alltid brotts- och olycksoffer och deras anhöriga största möjliga hänsyn. Pröva noga publicering av namn och bild med hänsyn tagen till offren och deras anhöriga.

10. Framhäv inte berörda personers etniska ursprung, kön, nationalitet, yrke, politisk tillhörighet, religiös åskådning eller sexuell läggning om det saknar betydelse i sammanhanget och är missaktande.

Var varsam med bilder

11. Vad som i dessa regler sägs gäller i tillämpliga delar även om bildmaterial.

12. Bildmontage, retuschering på elektronisk väg eller bildtext får ej utformas så att det vilseleder eller lurar läsaren. Ange alltid i direkt anslutning till bilden om den är förändrad genom montage eller retusch. Detta gäller även vid arkivering.

Hör båda sidor

13. Sträva efter att ge personer, som kritiserats i faktaredovisande material tillfälle att bemöta kritiken samtidigt. Sträva också efter att återge alla parter ståndpunkter. Var uppmärksam på att anmälningar av olika slag kan ha till enda syfte att skada den som blivit anmäld.

14. Tänk på att en person, misstänkt för brott, i lagens mening alltid betraktas som oskyldig om fällande dom inte föreligger. Den slutliga utgången av en skildrad rättsak bör redovisas.

Var försiktig med namn

15. Överväg noga konsekvenserna av en namnpublicering som kan skada människor. Avstå från sådan publicering om inte ett uppenbart allmänintresse kräver att namn anges.

16. Om inte namn anges undvik att publicera bild eller uppgift om yrke, titel, ålder, nationalitet, kön eller annat, som gör en identifiering möjlig.

17. Observera att hela ansvaret för namn- och bildpublicering faller på den som återger materialet.

KOMMENTAR TILL DEL I

För tolkning av begreppet "god publicistisk sed" svarar för pressens del i första hand Pressens Opinionsnämnd samt i ärenden som inte hänskjuts till nämnden Allmänhetens Pressombudsman. Det bör uppmärksammas att PON och PO ej prövar fråga om avsteg från reglerna i radio- eller televisionsprogram. För granskning av dessa program finns den av regeringen utsedda Granskningsnämnden för radio och tv.

Opinionsnämndens utslag publiceras förutom i den klandrade tidningen i refererande form i Medievärlden och i tidningen Journalisten. Abonnemang på nämndens utslag kan beställas hos TU.

PO utger en årsberättelse där de från principiell synpunkt viktigaste ärendena kommenteras.

Granskningsnämndens beslut kan rekvireras hos nämndens kansli.

II. YRKESREGLER

En stark journalistisk integritet är avgörande för trovärdigheten. Den som granskar samhället måste också själv kunna tåla att bli granskad. Att journalisten visar hänsyn i arbetet på fältet och i sitt arbete strävar efter att rapportera korrekt är viktigt för allmänhetens förtroende. Tilltron till medierna och dess medarbetare bygger på att yrkesreglerna följs.

Journalistens integritet

1. Ta inte emot journalistiska uppdrag av personer utanför en redaktionell ledning.
2. Acceptera inte uppdrag, inbjudan, gåva, gratisresa eller annan förmån – och ingå inte avtal eller andra förbindelser – som kan misstänkliggöra din ställning som fri och självständig journalist.
3. Ge inte efter för påtryckningar från utomstående i avsikt att hindra eller inskränka berättigad publicitet eller i avsikt att skapa publicitet som inte är journalistiskt motiverad.
4. Använd inte din ställning som journalist, eller presskortet, till att utöva påtryckning för egen eller andras vinning eller till att skaffa privata förmåner.
5. Utnyttja inte för egen eller andras vinning opublicerade nyheter beträffande ekonomiska förhållanden eller åtgärder hos stat, kommuner, organisationer, företag eller enskilda.
6. Beakta journalistavtalens bestämmelse om att medarbetare inte får åläggas att utföra uppdrag som är förödmjukande eller som står i strid med medarbetarens övertygelse.

Anskaffning av material

7. Visa särskild hänsyn mot ovana intervjupersoner. Upplys den intervjuade om huruvida samtal och annat material är avsett för publicering. Var försiktig med att återge uttalanden och annat material som icke-offentliga personer har publicerat i sociala medier.
8. Tillmötesgå rimliga önskemål från intervjuade personer om att i förväg få veta hur och var deras uttalanden återges.
9. Förfalska inte intervjuer eller bilder.
10. Visa hänsyn vid fotograferingsuppdrag, anskaffning av bilder och annat material, särskilt i samband med olyckor och brott.
11. Dold kamera och annan dold inspelning, som görs i syfte att publiceras, bör användas endast i undantagsfall, efter noga övervägande och när en journalistisk bedömning gjorts att informationen inte går att få på annat sätt. Före publicering ska de berörda så långt det är möjligt informeras om att den dolda inspelningen skett och varför den gjorts.
12. Respektera upphovsrätten vad avser text och bild och ljud.
13. Ange källan när en framställning huvudsakligen bygger på annans sakuppgifter.

Kommentar till yrkesreglerna del II

Undertecknarna av dessa regler vill med detta avsnitt ge vägledning i det journalistiska arbetet på fältet och på redaktionerna när problem uppstår som endast ofullständigt eller inte alls behandlas i lagar, kollektivavtal eller i övriga delar av dessa etiska regler för massmedier.

Detta avsnitt är inte bara en regelsamling, det är också avsett att stimulera till en kontinuerlig debatt inom journalistkåren i yrkesetiska frågor. Reglerna gör inte anspråk på att täcka alla de situationer som journalisten kan möta i sitt arbete.

Ett medlemskap i Journalistförbundet innebär att man förbundit sig att följa yrkesreglerna.

Journalistförbundets styrelse verkar för att förbundets medlemmar efterlever denna del av reglerna. Förbundets yrkesetiska nämnd, YEN, bidrar till detta arbete.

ALLMÄNHETENS PRESSOMBUDSMAN (PO)

PRESSENS OPINIONSÄMND (PON)

Kungsgatan 62

Box 223 10

104 22 Stockholm

Tel: 08-692 46 20

www.po.se

po@po.se